

PŘEHLED VÝZKUMŮ

51

Brno 2010

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 51
Volume 51

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Jiří Juchelka, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Bronzové artefakty nalezené v depotech na hradišti „Tabulová hora“
u Klentnice. Srov. studii A. Navrátila. Foto J. Špaček.
*A foto of bronze artifacts found in hoards in the hill fort „Tabulová
hora“ near Klentnice. See the study of A. Navrátil. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Adress

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2010

Copyright ©2010 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obsah

Studie a krátké články Case Studies and Short Articles Studien und kurze Artikel

- Eugeniusz Foltyn, Edelgarda M. Foltyn, Leonard Jochemczyk,
Jerzy Nawrocki, Małgorzata Nita, Jan Maciej Waga, Antoni Wójcik:*
The lower palaeolithic settlement at the Kończyce Wielkie site, Cieszyn Silesian (Poland) 9
- Jiří Svoboda, Pavel A. Kosintsev, Sandra Sázelová, Vlasta Jankovská, Martin Holub:*
Ethnoarchaeology of Nenets Campsites, Cases of Yangana Pe and Oktyaberskaya
(Polar Ural Mts., Northwest Siberia) 11
- Miroslav Dobeš, Pavel Fojtík, Marek Kalábek, Pavlína Kalábková, Jaroslav Peška:*
K počátkům výskytu měděné industrie na Moravě, sekery z Hulína–Pravčic a Laškova 33
- Jerzy Kopacz, Lubomír Šebela:*
Lithic Chipped Industry of the Jevišovice Culture in Moravia. An Introductory Study 57
- Aleš Navrátil:*
Nové nálezy z „Tabulové hory“ u Klentnice a stav archeologické „nevědomosti“ 69
- Jiří Juchelka:*
Bronzové a železné náramky, nápažníky a nánožníky lužické kultury z českého Slezska 97
- Oto Makýš:*
Construction of a Hypothetical “Celtic” Gate to a Sacred Area
in the Frame of the Archaeology Museum at Liptovská Mara 109
- Miloš Čížmář, Jana Čížmářová, Martin Kejzlar, Eva Kolníková:*
Detektorová prospekce archeologických lokalit na Moravě v roce 2009 119
- Soňa Klanicová:*
Nálezy terry sigillaty v oblasti pod Pavlovskými vrchy (jižní Morava)
a jejich vypovídací hodnota pro zkoumání římsko-barbarských vztahů 125
- Adéla Balcárková:*
Raně středověké osídlení na lokalitě Olomouc-Slavonín, „Horní lán“ 139
- Marek Hladík, Marian Mazuch:*
Problém interpretace vzájemného vztahu sídlištních a pohřebních komponent
v prostoru mikulčické raněstředověké aglomerace 157
- Rudolf Procházka:*
Odraz vrcholně středověké urbanizace v archeologických pramenech na základě vybraných příkladů 197
- Pavel Vařeka, František Kostrouch, Petr Kočár, Zdeňka Šůvová:*
Příspěvek ke studiu žijících vsí středověkého původu.
Pozůstatky zástavby z pozdního středověku na parcele č. p. 121 v Mikulčicích 209

Paleolit – Paleolithic – Paläolithikum	269
Bílá Lhota (okr. Olomouc)	269
Blažovice (okr. Brno-venkov)	269
Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)	269
Brno (k. ú. Štýřice, okr. Brno-město)	275
Brno (k. ú. Vinohrady, okr. Brno-město)	278
Diváky (okr. Břeclav)	279
Dolní Věstonice (okr. Břeclav)	279
Drnovice (okr. Vyškov)	280
Hradec nad Svitavou (okr. Svitavy)	281
Křepice (okr. Břeclav)	282
Kurdějov (okr. Břeclav)	283
Kyjovice (okr. Znojmo)	284
Lhota (k. ú. Lhota u Lipníka nad Bečvou, okr. Přerov)	284
Milovice (okr. Břeclav)	285
Mladeč (okr. Olomouc)	288
Mokrá-Horákov (k. ú. Mokrá u Brna, okr. Brno-venkov)	288
Nikolčice (okr. Břeclav)	289
Pavlov (okr. Břeclav)	290
Přerov (k. ú. Předmostí, okr. Přerov)	294
Radslavice (okr. Přerov)	295
Tvořihráz (okr. Znojmo)	296
Želeč (k. ú. Želeč na Hané, okr. Prostějov)	296
Želešice (okr. Brno-venkov)	301
Neolit – Neolithic – Neolithikum	305
Bánov (okr. Uherské Hradiště)	305
Bílá Lhota (okr. Olomouc)	305
Blažovice (okr. Brno-venkov)	305
Brno (k. ú. Kníničky, okr. Brno-město)	306
Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)	306
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	310
Černá Hora (okr. Blansko)	310
Domanín (okr. Hodonín)	311
Hladké Životice (okr. Nový Jičín)	311
Hulín (k. ú. Hulín, Pravčice, okr. Kroměříž)	312
Jinačovice (okr. Brno-venkov)	313
Jířkovice (okr. Brno-venkov)	313
Kobeřice (okr. Opava)	314
Krnov (k. ú. Opavské Předměstí, okr. Bruntál)	314
Kuřim (okr. Brno-venkov)	315
Kyjovice (okr. Znojmo)	315
Lehotice (okr. Kroměříž)	319
Malhostovice (okr. Brno-venkov)	319
Mašovice (okr. Znojmo)	319
Modřice (okr. Brno-venkov)	320
Mokrá-Horákov (k. ú. Horákov, okr. Brno-venkov)	320
Mokrá-Horákov (k. ú. Mokrá u Brna, okr. Brno-venkov)	320
Náměšť na Hané (okr. Olomouc)	320
Orlovice (okr. Vyškov)	320
Pasohlávky (k. ú. Mušov, okr. Břeclav)	321
Polešovice (okr. Uherské Hradiště)	323
Polkovice (okr. Přerov)	323
Rajhradice (okr. Brno-venkov)	323
Rousínov (okr. Vyškov)	323
Sivice (okr. Brno-venkov)	324
Sudice (okr. Blansko)	324

Suché Lazce (okr. Opava)	324
Štěpánovice (okr. Třebíč)	325
Určice (okr. Prostějov)	325
Velatice (okr. Brno-venkov)	325
Viničné Šumice (okr. Brno-venkov)	326
Věžky (okr. Kroměříž)	326
Eneolit – Eneolithic – Äneolithikum	329
Alojzov (okr. Prostějov)	329
Branišovice (okr. Brno-venkov)	329
Hulín (okr. Kroměříž)	330
Krnov (k. ú. Opavské Předměstí, okr. Bruntál)	330
Krumvír (okr. Břeclav)	330
Kuřim (okr. Brno-venkov)	331
Modřice (okr. Brno-venkov)	331
Náměšť na Hané (okr. Olomouc)	332
Náměšť na Hané (okr. Olomouc)	332
Opava (k. ú. Kylešovice, okr. Opava)	332
Orlovice (okr. Vyškov)	333
Otaslavice (k. ú. Horní Otaslavice, okr. Prostějov)	333
Pasohlávky (k. ú. Pasohlávky, k. ú. Mušov, okr. Břeclav)	333
Pravčice (okr. Kroměříž)	337
Rousínov (okr. Vyškov)	337
Rousínov (k. ú. Rousínovec, okr. Vyškov)	337
Suché Lazce (okr. Opava)	338
Suchohrdly (okr. Znojmo)	338
Šlapanice (k. ú. Šlapanice u Brna, okr. Brno-venkov)	339
Úvalno (okr. Bruntál)	339
Znojmo (okr. Znojmo)	339
Doba bronzová – Bronze Age – Bronzezeit	341
Blažovice (okr. Brno-venkov)	341
Branišovice (okr. Brno-venkov)	341
Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)	341
Bulhary (okr. Břeclav)	342
Drahanovice (k. ú. Lhota pod Kosířem, okr. Olomouc)	342
Holasice (okr. Brno-venkov)	342
Holešov (k. ú. Všetuly, okr. Kroměříž)	342
Horka nad Moravou (okr. Olomouc)	343
Hrubčice (okr. Prostějov)	343
Hulín (okr. Kroměříž)	344
Hulín (k. ú. Chrást' any, okr. Kroměříž)	345
Krnov (k. ú. Opavské Předměstí, okr. Bruntál)	345
Lošov (okr. Olomouc)	346
Malhostovice (okr. Brno-venkov)	346
Modřice (okr. Brno-venkov)	347
Opava (k. ú. Kylešovice, okr. Opava)	347
Ostrov u Macochy (okr. Blansko)	347
Otaslavice (okr. Prostějov)	347
Pasohlávky (k. ú. Mušov, k. ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	348
Pravčice (okr. Kroměříž)	356
Pravčice (okr. Kroměříž)	357
Příkazy (okr. Olomouc)	357
Ptení (okr. Prostějov)	357
Rajhradice (okr. Brno-venkov)	358
Slatinice (okr. Olomouc)	358
Smržice (okr. Prostějov)	359
Sudice (okr. Blansko)	359
Suchohrdly (okr. Znojmo)	361
Trboušany (okr. Brno-venkov)	361
Určice (okr. Prostějov)	361

Velatice (okr. Brno-venkov)	361
Vícenice u Náměště nad Oslavou (okr. Třebíč)	362
Vysoké Pole (okr. Zlín)	362
Znojmo (okr. Znojmo)	362
Zvole (okr. Šumperk)	363
Žešov (okr. Prostějov)	364

Doba železná – Iron Age – Eisenzeit 365

Blažovice (okr. Brno-venkov)	365
Břeclav (k. ú. Charvátská Nová Ves, okr. Břeclav)	365
Holešov (okr. Kroměříž)	366
Holešov (okr. Kroměříž)	367
Hrubá Vrbka (okr. Hodonín)	367
Hrubčice (okr. Prostějov)	368
Hulín (okr. Kroměříž)	368
Malé Hradisko (okr. Prostějov)	368
Malhostovice (okr. Brno-venkov)	369
Modrá (okr. Uherské Hradiště)	369
Modřice (okr. Brno-venkov)	370
Mokrá–Horákov (k. ú. Horákov, okr. Brno-venkov)	372
Náměšť na Hané (okr. Olomouc)	372
Napajedla (okr. Zlín)	373
Orlovice (okr. Vyškov)	373
Pamětice (okr. Blansko)	374
Plumlov (okr. Prostějov)	374
Polešovice (okr. Uherské Hradiště)	375
Prostějov (k. ú. Krasice, okr. Prostějov)	375
Příbor (okr. Nový Jičín)	376
Rousínov (okr. Vyškov)	378
Slatinice (okr. Olomouc)	378
Štěpánovice (okr. Brno-venkov)	379
Určice (okr. Prostějov)	379
Vlachov (okr. Šumperk)	379
Zahnašovice (okr. Kroměříž)	380
Znojmo (okr. Znojmo)	380

Doba římská a doba stěhování národů – Roman Age and Migration Period – Römische Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit 381

Blažovice (okr. Brno-venkov)	381
Hrubá Vrbka (okr. Hodonín)	381
Hrubčice (okr. Prostějov)	383
Hulín (okr. Kroměříž)	383
Kobeřice (okr. Opava)	384
Lichnov (okr. Bruntál)	384
Modřice (okr. Brno-venkov)	384
Oldřív (okr. Opava)	385
Pasohlávky (k. ú. Mušov, k. ú. Pasohlávky, okr. Břeclav)	385
Prostějov (k. ú. Žešov, okr. Prostějov)	389
Rousínov (okr. Vyškov)	390
Smržice (okr. Prostějov)	390
Velké Hoštice (okr. Opava)	391

Středověk a novověk – Middle Ages and Modern Times – Mittelalter und Neuzeit 393

Bantice (okr. Znojmo)	393
Blažovice (okr. Brno-venkov)	393
Bořitov (okr. Blansko)	393
Boskovice (okr. Blansko)	394
Bouzov (okr. Olomouc)	394
Brno (okr. Brno-město)	395
Brno (k. ú. Kníničky, okr. Brno-město)	432
Břeclav (k. ú. Charvátská Nová Ves, okr. Břeclav)	432

Březsko (okr. Prostějov)	433
Bučovice (okr. Vyškov)	433
Budišov nad Budišovkou (okr. Opava)	433
Buchlovice (okr. Uherské Hradiště)	434
Bulhary (okr. Břeclav)	434
Černá Hora (okr. Blansko)	434
Deštná, k. ú. Rumberk (okr. Blansko)	434
Fulnek (okr. Nový Jičín)	435
Holešov (okr. Kroměříž)	437
Horka nad Moravou (okr. Olomouc)	437
Hostišová (okr. Zlín)	438
Ješov (okr. Olomouc)	438
Krnov (k. ú. Krnov–Horní Předměstí, okr. Bruntál)	438
Krumvíř (okr. Břeclav)	443
Litovel (okr. Olomouc)	443
Lukov (okr. Zlín)	444
Malé Hoštice (okr. Opava)	446
Malhostovice (okr. Brno-venkov)	446
Mikulčice (okr. Hodonín)	446
Mikulov (okr. Břeclav)	449
Milovice (okr. Břeclav)	450
Mladeč (okr. Olomouc)	451
Modrá (okr. Uherské Hradiště)	451
Modřice (okr. Brno-venkov)	452
Mokrá-Horákov (k. ú. Mokrá, okr. Brno-venkov)	452
Moravičany (okr. Šumperk)	452
Mostkovice (okr. Prostějov)	453
Náměšť na Hané (okr. Olomouc)	453
Napajedla (okr. Zlín)	453
Nové Lublice (okr. Opava)	454
Olomouc (k. ú. Klášterní Hradisko, okr. Olomouc)	455
Olomouc (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	455
Olomouc (k. ú. Olomouc-město, okr. Olomouc)	457
Olšany u Prostějova (okr. Prostějov)	458
Opava (k. ú. Opava-město, okr. Opava)	459
Opava (k. ú. Opava-město, okr. Opava)	462
Opava (k. ú. Opava-Předměstí, okr. Opava)	464
Ostrava (k. ú. Moravská Ostrava, okr. Ostrava)	464
Otaslavice (k. ú. Horní Otaslavice, okr. Prostějov)	464
Plumlov (okr. Prostějov)	466
Pomezí (okr. Svitavy)	466
Prostějov (okr. Prostějov)	466
Prostějov (okr. Prostějov)	468
Prostějov (okr. Prostějov)	469
Přemyslovice (okr. Prostějov)	469
Příbor (okr. Nový Jičín)	469
Příkazy (okr. Olomouc)	470
Raduň (okr. Opava)	471
Rajhradice (okr. Brno-venkov)	471
Rybníky (okr. Znojmo)	471
Rýmařov (okr. Bruntál)	474
Sazovice (okr. Zlín)	475
Slavkov u Brna (okr. Vyškov)	475
Smržice (okr. Prostějov)	476
Šlapanice u Brna (okr. Brno-venkov)	476
Šternberk (okr. Olomouc)	477
Uherské Hradiště (okr. Uherské Hradiště)	478
Uničov (okr. Olomouc)	480
Určice (okr. Prostějov)	481
Valtice (okr. Břeclav)	482
Vranov nad Dyjí (okr. Znojmo)	482

Vysoké Pole (okr. Zlín)	484
Vysoké Pole (okr. Zlín)	484
Vyškov (okr. Vyškov)	484
Zlín-Štípa (okr. Zlín)	484
Znojmo (okr. Znojmo)	485
Znojmo (okr. Znojmo)	489
Znojmo (okr. Znojmo)	491
Zprávy o činnosti – Reports – Berichte	493
Z aktivit Archeologického ústavu Akademie věd ČR, Brno, v. v. i., za rok 2009	493
Výročí 100 let od narození profesora Josefa Poulíka (1910–1998)	496
Výsledky leteckého snímkování ÚAPP Brno za rok 2009	498
Seznam autorů – List of contributors – Autorregister	503

Eneolit

Eneolithic

Äneolithikum

ALOJZOV (OKR. PROSTĚJOV)

600 m západně od Spáleného kopce. Eneolit. Ojedinelý nález.

V roce 2009 byla odevzdána do Muzea Prostějovska panem Jaroslavem Dvořákem z Prostějova měděná sekerka (obr. 1). Byla nalezena na katastru obce Alojzov, 600 m západně od Spáleného kopce. Místo nálezu je lokalizováno na mapě 1:10 000, list 24-24-16, koordináty 229 mm od Z s. č. a 327 mm J od s. č.

Popis artefaktu: měděná sekerka lichoběžníkovitého tvaru, velikost: max délka 35 mm, max šířka 35 mm a max. tloušťka 7 mm.

Svojí morfologií neodpovídá alojzovský nález žádnému ze známých typů měděných seker eneolitického stáří. Snad jeho chronologickému zařazení napomůže zjištění chemismu předmětu. Z tohoto důvodu byl artefakt předán na analýzu do Ústavu jaderné fyziky AV ČR, v. v. i. v Řeži u Prahy. O výsledku šetření bude referováno v odborném tisku později.

Blanka Veselá

Resumé

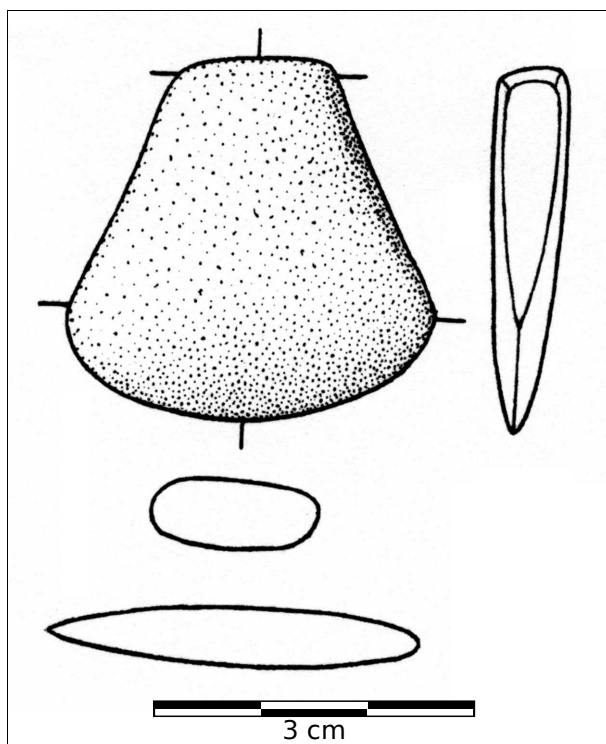
Alojzov (Bez. Prostějov). 600 m westlich vom Spálený kopec. Äneolithikum. Einzelfund.

BRANIŠOVICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Na Záhumenkách“. KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

V dubnu roku 2009 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v. v. i., druhou etapu záchranného archeologického výzkumu v trati „Na záhumenkách“, který byl vyvolán budováním infrastruktury před plánovanou zástavbou území rodinnými domy a zahájen již v listopadu předchozího roku (Čižmář, Kala, Přichystal 2009).

Dotčený prostor deltoidního tvaru se nachází ve východním cípu uvedené polní tratě (podle ZM ČR 1:10 000, list, 34-12-07 „Na záhumencích“) a je ohraničen na jihovýchodě stávajícím intravilánem, na severovýchodě silnicí II/396 Branišovice–Olbramovice a na severozápadě i jihozápadě nezpevněnými jednopruhovými polními cestami. Lokalita je situována v nadmořské výšce od 192 do 195 m, ve spodní partii mírného jihovýchodního svahu, jímž klesá plochý hřbet s vrcholem asi 1,5 km severozápadně od Branišovic (kóta 209 m n. m.) k Olbramovickému potoku. Její přesná poloha je na ZM ČR 1:10 000, list 34-12-07, určena body o souřadnicích 209:80, 218:88, 210:104 a 202:88 mm od Z:J s. č.

Obr. 1. Alojzov, 600 m západně od Spáleného kopce. Měděná sekerka.

Abb. 1. Alojzov, 600 m westlich vom Spálený kopec. Kupferbeil.

V jihozápadním úseku větve „B“ (severní) komunikace bylo nově plošně odkryto celkem 30 objektů, které podle získaného materiálu patří do dvou časových období. Starší komponentu zastupuje kultura se zvoncovitými poháry. Pobyť jejích nositelů dokládá 1 sídlištní jáma a nepřímo také intruze zlomků keramiky ve výplních mladších výkopů.

Michal Přichystal

Literatura

Čižmář, Z., Kala, J., Přichystal, M. 2009: Branišovice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 50, 281–282, 344.

Resumé

Bei der Rettungsgrabung in Flur „Na záhumenkách“ war die Siedlung der Glockenbecherkultur abgedeckt.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„U obrázku“ (výzkum Hulín-Pravčice 1, katastr Hulín, Pravčice). KNP. Sídliště, kulturní vrstva, pohřeb v jámě. Záchraný archeologický výzkum.

Lokalizace výzkumu: Plocha vymezená body:

A: 49°19'26.537"N, 17°28'51.423"E

B: 49°19'26.342"N, 17°28'56.728"E

C: 49°19'26.375"N, 17°28'51.415"E

D: 49°19'26.375"N, 17°28'51.415"E

Během jarních měsíců roku 2009 proběhla závěrečná etapa výzkumu Hulín-Pravčice 1 v trati „U obrázku“. Zkoumána byla především kulturní vrstva (podrobnější popis viz kapitola Neolit), ale i sídlištní objekty a hroby. Materiál z pozdní doby kamenné se vyskytl v 6 objektech, které představovaly nepravidelné nepříliš zahloubené jámy. Nejedná se o typický materiál a předběžně jej lze vztáhnout ke kultuře nálevkovitých pohárů (?). V zásobní jámě 1320 se nacházely stehenní kosti orientované v severojižním směru. Kromě torza amfory výplň obsahovala i kostěné šídlo.

Miroslav Daňhel

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž). „U obrázku“ (Hulín-Pravčice 1). TBK. Siedlung, Kulturschicht, Siedlungsbegräbnis. Rettungsgrabung.

KRNOV (K. Ú. OPAVSKÉ PŘEDMĚSTÍ, OKR. BRUNTÁL)

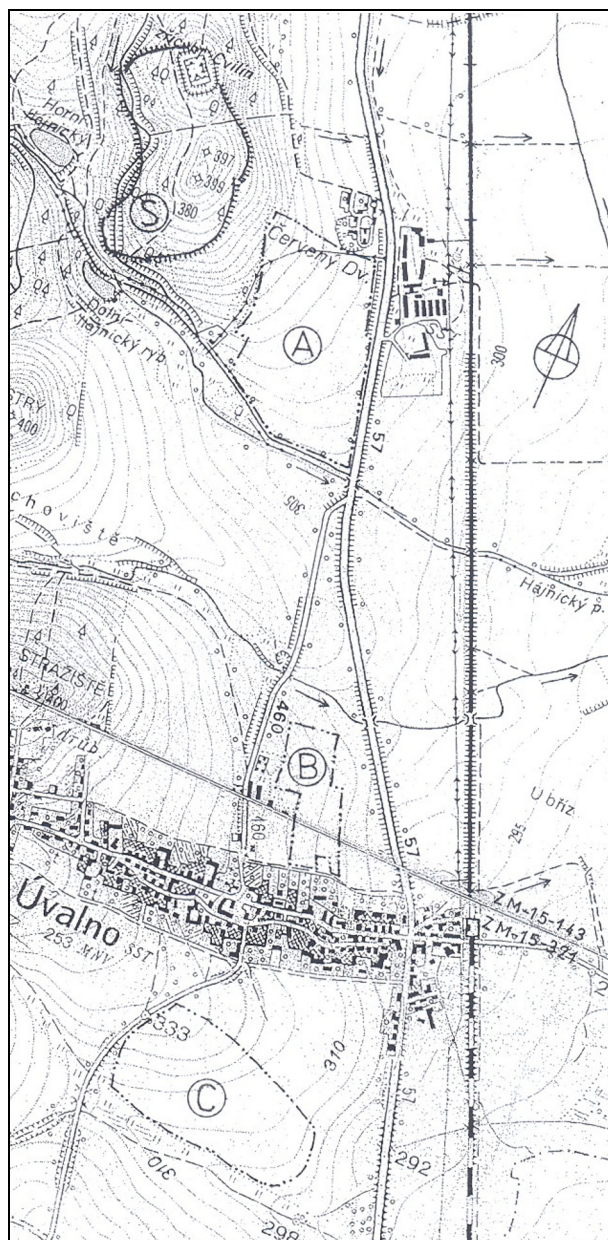
Červený Dvůr. Starší až střední eneolit. Sídliště. Povrchové sběry.

Povrchovými sběry v prostoru polykulturní lokality Červený Dvůr, katastrální území Opavské Předměstí, parc. č. 2784, 2786/1, 2 (obr. 2: poloha „A“), byly mezi ostatními pravěkými nálezy (viz kapitoly Neolit a Doba bronzová) výrazně zastoupeny také nálezy rámcově zařaditelné do období staršího až středního eneolitu.

Jedná se především o poměrně početný soubor ŠI (136 ks) následujícího složení: nástroje retušované 14%, čepele a úštěpy neretušované 27%, jádra a jádrová rezidua 4,5%, výrobní odpad 54,5% (obr. 3–4). Stopy přepálení nese 15,5% artefaktů (zastoupeny jsou všechny výše uvedené kategorie). V tomto výčtu nejsou zahrnuty jednak bohaté nálezy suroviny glaci-fluviálního původu, která se ve zdejších podmínkách běžně vyskytuje i v polohách, ve kterých není pravěké osídlení doloženo a dále 17 artefaktů silně patinovaných, u nichž se uvažuje o chronologickém zařazení do období mladšího paleolitu (obr. 3: horní řada).

Kamenná industrie je dále zastoupena morfologicky plochou sekerkou s tupým ostřím z velmi měkkého materiálu (prachovec?) – kovotepecké kladívko? (obr. 4). Dále hranolovité oboustranné kladívko, brus a drticí podložka. Fragmenty keramiky jsou poměrně nevýrazné, hodně drobnotvaré (pravidelná orba) – obr. 4.

Svatopluk Bříza, Petr Ulahel

Obr. 2. Poloha lokalit na katastrálním území obce Krnov (naleziště A) a Úvalno (lokalita B a C). Výřez z mapy 1:25 000.

Abb. 2. Die Lage der Fundstellen in dem Kataster der Gemeinde Krnov (A) und Úvalno (B u. C).

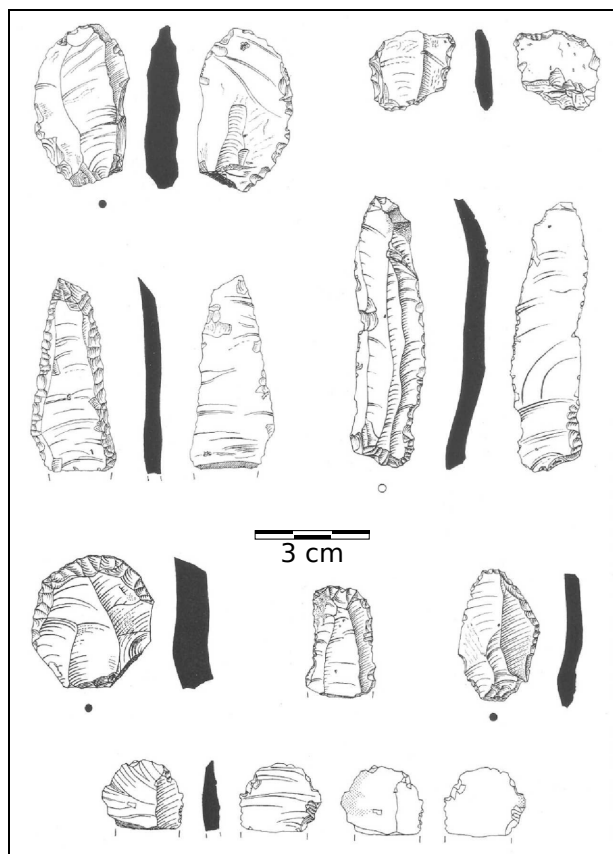
Resumé

Krnov (Kataster Opavské předměstí, Bez. Bruntál), Červený Dvůr. Älteres bis mittleres Aneolithikum. Oberflächensammlung.

KRUMVÍŘ (OKR. BŘECLAV)

„Díly“. Eneolit. Sídliště. Povrchový sběr.

V březnu roku 2009 byl autorem zprávy v katastrálním území obce Krumvíř učiněn povrchovým sběrem nález keramických fragmentů a kamenné štípané industrie. Nálezy pocházejí z polygonu 10 × 40 m, situovaného podél polní cesty (vpravo od ní) vedoucí po hřebenu směrem k revitalizované skládce komunálního odpadu.

Obr. 3. Krnov–Červený Dvůr. Kamenná štípaná industrie (výběr). Kresba: S. Bříza.

Abb. 3. Krnov–Červený Dvůr. Steinsplatinindustrie (Auswahl).

Pravěká keramika (i.č. 6.563) zahrnovala 29 fragmentů, převážně nespecifických. Z toho je 13 fragmentů vypáleno oxidačně. Mezi ně patří i fragment disku vejčitého tvaru s provrtaným otvorem. Na pomezí oxidačního a redukčního výpalu spadá 6 fragmentů (z toho 5 velkých rozměrů – nejdelší osa až 8 cm – a hrubého provedení). Do této skupiny patří malý zlomek pozdně eneolitického zvoncovitého poháru, který jako jediný z celé skupiny pravěkých nálezů poskytuje bližší chronologické zařazení. 10 fragmentů je vypáleno redukčně (5 z nich s příměsí slídy).

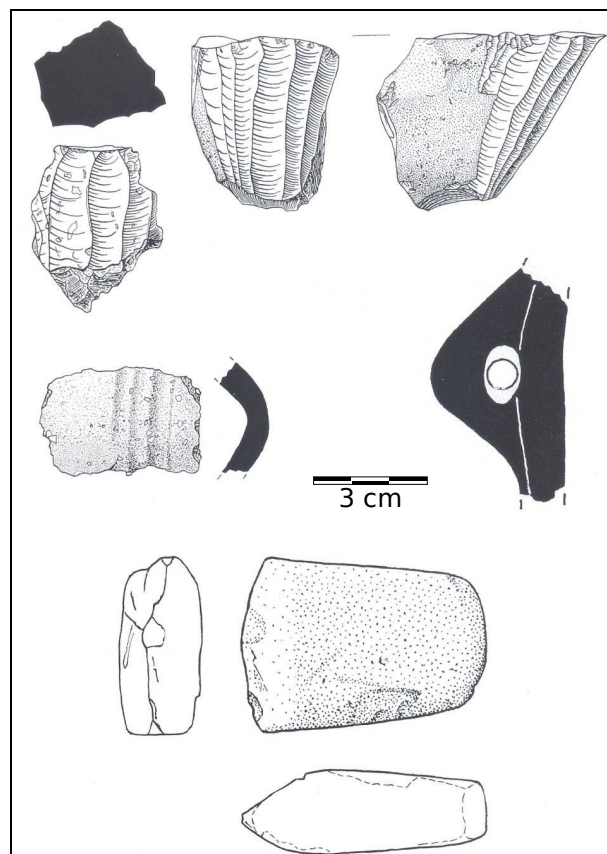
Štípaná kamenná industrie (i.č. 6.565) zahrnovala 7 ústěpů, některé jemně retušované, nejméně jeden lze označit jako škrabadlo. Štípaná industrie má eneoliticko-eneolitický charakter. Surovinou je v 6 případech rohovec typu Krumlovský les, v jednom případě eratický silicít (poděkování za determinaci suroviny patří L. Šebelovi a P. Škrdlovi).

Nálezový materiál je uložený v Městském muzeu v Kloboukách u Brna (inventární čísla uvedena v textu u jednotlivých skupin nálezů zkratkou i.č.).

Jan Rozsypal

Resumé

Krumvív (Bez. Břeclav), „Díly“. Äneolithikum. Siedlung. Oberflächensammlung.

Obr. 4. Krnov–Červený Dvůr. Výběr nálezů. Kresba: S. Bříza.

Abb. 4. Krnov–Červený dvůr. Auswahl der Funde.

KUŘIM (OKR. BRNO-VENKOV)

Ulice Knínická 1577. Eneolit (KNP?). Sídliště. Záchranný výzkum.

Na přelomu dubna a května roku 2009 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum v ulici Knínická č. 1577 v souvislosti s II. etapou přístavby areálu firmy Dahlhausen CZ (viz kap. Neolit). Dvě zásobní jámy byly na základě nepočteného materiálu získaného z jejich výplní datovány pouze rámcově do eneolitu (snad kultura nálevkovitých pohárů?).

Michal Přichystal

Resumé

Bei der Rettungsgrabung in Knínická Strasse wurden zwei Siedlungsgruben aus dem Äneolithikum (vielleicht der Trichterbecherkultur?) abgedeckt.

MODŘICE (OKR. BRNO-VENKOV)

„Rybníky“. Parc. č. 1690/52 a 1690/54. KZP. Hrob. Záchranný výzkum.

Během výstavby nové obslužné komunikace firmou Terramet byl nalezen a prozkoumán jeden osamocený hrob z období pozdního eneolitu (KZP). Jednalo se o rozměrný komorový hrob H 3844 se dvěma hrobovými já-

mami. Jáma byla nepravidelně obdélného tvaru se zaoblenými rohy a menším obdélným výběžkem; orientace Z–V; délka 2,4 m, šířka 1,4–2,1 m, hloubka 0,18–0,27 m. Ve větší jámě byl uložen kostrový pohřeb dítěte H 3844, který byl ve vyšší úrovni hrobu vybaven keramickými milodary, které tvořila mísa a džbán s lukovitě prohnutým páskovým uchem s tyčinkovitou výztuží s analogiemi v Karpatské kotlině. Druhá menší jáma představovala pravděpodobně symbolický pohřeb (kenotaf) s přiloženými nádobami (dva zdobené poháry) bez pohřebních ostatků.

Petr Kos

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), „Rybníky“. Glockenbecherkultur. Grab. Rettungsgrabung.

NÁMĚŠŤ NA HANÉ (OKR. OLOMOUČ)

Zákostelní ulice. KNP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný výzkum probíhal ve dnech od 28. 8. 2008 do 6. 10. 2009 a byl proveden v souvislosti se stavbou „Loučany–Náměšť na Hané–rekonstrukce silnice“ na území obce Náměšť na Hané. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1:10 000)–číslo listu 24-22-16: Z: 479–J: 370; Z: 478–J: 355; ; Z: 480–J: 356; Z: 482–J: 366. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1:10 000)–číslo listu 24-22-11: Z: 476–J: 4. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Výzkum probíhal za plného běhu stavby a byl převážně prováděn formou dohledu. Výzkum byl zaměřen především na fotografickou dokumentaci profilů hloubených výkopů. Pokud na ploše nově budované silnice byly zjištěny sídlištní objekty, pak dohled přerostl do podoby plošného záchranného výzkumu. Tato situace nastala v Zákostelní ulici v úrovni farního kostela a na ploše náměstí T. G. Masaryka. V těchto místech bylo celkem prozkoumáno 15 zahloubených objektů. Sídlištní objekty 1, 2, 4, 5, 6 lze na základě keramických zlomků nalezených v jejich výplních datovat do období kultury nálevkovitých pohárů. Zásobní jáma – objekt 2, byla prozkoumána jen částečně, protože zasahovala mimo zkoumanou plochu. Podobně objekt 5 také z větší části zasahoval mimo zkoumanou plochu. Mělce zahloubené objekty 1, 4, 5 měly ovalný půdorys. Objekt 6 byl zahlouben do výplně neolitického hliníku (objekt 7), ale jeho výkop nedosáhl úrovně sprásového podloží. Výplň neolitického hliníku také porušuje výkop objektu 1.

Jakub Vrána

Resumé

Náměšť na Hané (Olomouc district). Funnel Beaker Culture. Settlement. Salvage excavation.

NÁMĚŠŤ NA HANÉ (OKR. OLOMOUČ)

Zákostelní ulice. Eneolit. Kostrový pohřeb. Záchranný výzkum.

V severozápadní části neolitického hliníku (objekt 7) byl zjištěn kostrový pohřeb ženy. Výkop či zásyp možného hrobu pro umístění kostry nebyl ve výplni hliníku pozorován. Tento pohřeb se nacházel v prostoru mezi výkopem objektu 6 a severozápadní části výkopu objektu 7. Podle terénní situace se jeví, že mrtvá žena byla vhozena do již zčásti zaplněného hliníku či do mělce vyhloubeného hrobu (v zásypu hliníku), který nebyl patrný během výzkumu. Stopy po výkopu hrobové jámy či její výplně nebyly pozorovány ani v objektu 6. V blízkosti kostry nebyl zjištěn žádný artefakt nebo jeho zlomek, který by bylo možno interpretovat jako milodar, ale mrtvá žena měla v době pohřbu patrně okolo krku perleťové korálky, které byly nalezeny pod dolní čelistí (na levé straně). V okolí kostry (výplň hliníku) byly zjištěny malé keramické zlomky z období kultury s lineární keramikou a kultury nálevkovitých pohárů. Z kostry byl odebrán článek prstu horní končetiny a odeslán na radiokarbonovou analýzu, jejíž výsledek je UGAMS 05712 4590±30 BP. Na základě antropologické analýzy byla na kostře ženy zjištěna vrozená vada lebky, tzv. skafocefalie (dle A. Pankowské).

Jakub Vrána

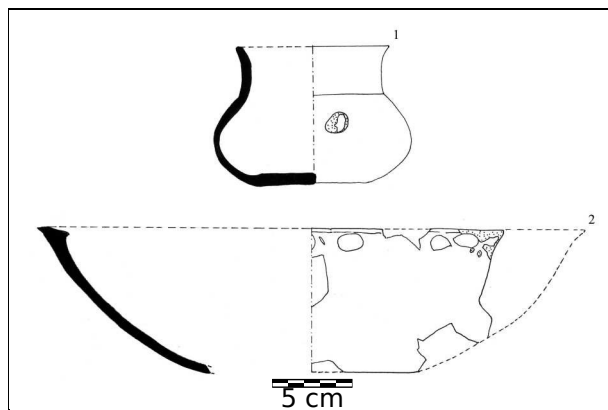
Resumé

Náměšť na Hané (Olomouc district). Eneolithic. Inhumation. Salvage excavation.

OPAVA (K. Ú. KYLEŠOVICE, OKR. OPAVA)

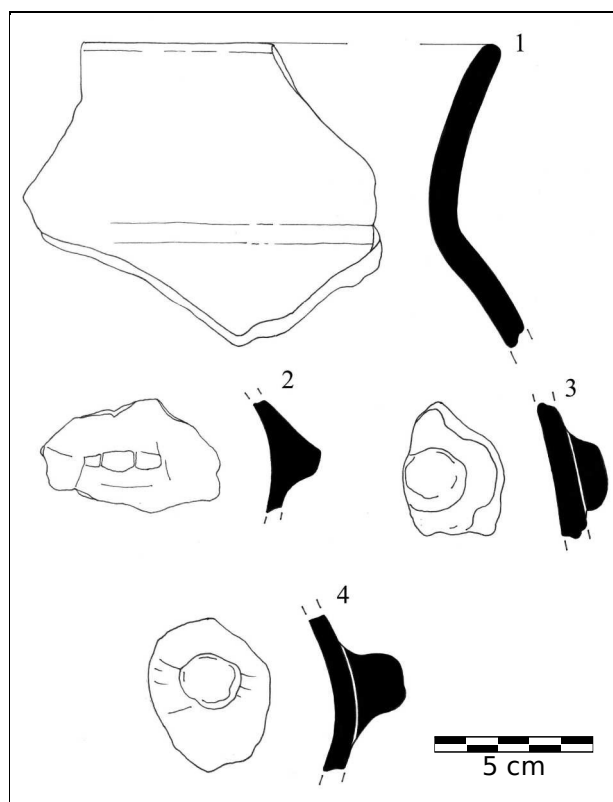
„Na Stanech“. KZP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Výzkum se uskutečnil v rámci stavebních prací spojených s výstavbou rodinného domku Opava–Kylešovice, lokalita Písecká–Budišovská, na parcele č. 2724/25. Při archeologických pracích byla zkoumána jáma,

Obr. 5. Opava–Kylešovice. Keramika ze sídliště kultury zvoncovitých pohárů (Objekt 503).

Fig. 5. Opava–Kylešovice. Pottery from the settlement of the Bell Beaker culture (Feature 503).

Obr. 6. Opava–Kylešovice. Keramika hornoslezské skupiny lengyelské kultury (Objekt 527).

Fig. 6. Opava–Kylešovice. Pottery of the Upper-Silesian Group of the Lengyel culture.

ve které se nacházely zlomky keramiky lidu zvoncovitých pohárů z období pozdního eneolitu. Jednalo se pouze o keramické zlomky, ze kterých byla zrekonstruována část typické mísy zvoncovitých pohárů s vodorovným rozšířeným okrajem a fragment malého džbánku (obr. 5). Všechny zde získané keramické zlomky byly bohužel nezdobeny, ale i tak lze předpokládat, že se jednalo o keramiku mladšího období výše zmiňované kultury. Na daném území se jedná již o třetí zahloubenou situaci datovanou do stejného období. Předchozí byly nalezeny něco východněji, při výzkumu v roce 2008 (Stabrava 2008, 300–301).

Na této lokalitě na parcelách č. 2723/17 a 2723/22 byl při výzkumu zachycen objekt, v němž se nacházela keramika hornoslezské skupiny (obr. 6). Ve výplni se objevovala typická keramická hladítka nebo fragmenty výdutí s plastickým výčnělkem. V objektu se nacházela rovněž početná kolekce štípané industrie. Keramika samotná byla dost atypická, ale i tak je ji možné zařadit do III. fáze hornoslezské lengyelské skupiny.

Jiří Juchelka

Literatura

Stabrava, P. 2008: Opava (k. ú. Kylešovice, okr. Opava) „Na Stanech“. KZP. Sídliště. Záchraný výzkum. *Přehled výzkumů* 49, 300–301.

Resumé

Opava (Kataster Kylešovice, Bez. Opava) „Na Stanech“. Oberschlesische Gruppe der Lengyelkultur und Glockenbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

ORLOVICE (OKR. VYŠKOV)

„Lysá hora“. KŠK. Kostrový hrob. Záchraný výzkum.

V superpozici s jedním halštatských komorovým hrobem byl kostrový hrob z pozdní doby kamenné. Mrtvý v něm byl pohřben ve skrčené poloze na levém boku. Do hrobu byly dále vloženy 3 nádoby – amfora před obličejovou částí lebky, další nádoba za hlavou a poslední u chodidel. Plochu výzkumu vyznačují na ZM ČR 1:10 000 listu 24-42-17, souřadnice: A: 114 mm od Z s.č., 202 mm od J s.č.; B: 119 mm od Z s.č., 202 mm od J s.č.; C: 116 mm od Z s.č., 195 mm od J s.č.; D: 121 mm od Z s.č., 196 mm od J s.č.

Blanka Mikulková

Resumé

Orlovice (Bez. Vyškov) „Lysá hora“. Äneolithikum. Schnurkeramik. Grab.

OTASLAVICE (K. Ú. HORNÍ OTASLAVICE, OKR. PROSTĚJOV)

„Homole“. Parc. č. 1417/2. Eneolit. Sídliště. Zjišťovací výzkum.

Lokalizace: okolí bodu Y = 571870; X = 1106587

Při archeologickém průzkumu fortifikace (viz kapitola Středověk a novověk) bylo nalezeno několik ojedinělých střepů datovatelných do eneolitu (určila Pavlína Kalábková z FF UP v Olomouci). Keramické zlomky mohou pravděpodobně souviset s doloženým eneolitickým osídlením v přilehlé trati Stany a nedokládají existenci opevnění v trati „Homole“ v tomto období.

Pavel Šlězár

Resumé

Otaslavice (Kataster Horní Otaslavice, Bez. Prostějov). „Homole“. Äneolithikum. Siedlung. Vorläufige Forschung.

PASOHLÁVKY (K. Ú. PASOHLÁVKY, K. Ú. MUŠOV, OKR. BŘECLAV)

„U Vodárny, Za Tuchnou“. Mladý/pozdní eneolit, KZP. Záchraný výzkum. Hroby, sídlištní objekt. Uložení: AÚ AV ČR Brno.

Předstihový záchraný archeologický výzkum v trase budoucí dopravní infrastruktury plánované v rámci projektu Pasohlávky – Rozvoj lázeňské a rekreační zóny probíhal v období od 1. března do 20. září 2008. Objednatel výzkumu byla společnost Thermal Pasohlávky, a. s., dodavatelem Archeologický ústav AV ČR Brno, v. v. i., pracoviště Dolní Dunajovice. Vzhledem k významu výsledků záchraného výzkumu pro celkové zmapování kulturních poměrů v mikroregionu Mušova a Pasohlávek probíhalo jejich zpracování mj. i v rámci grantového projektu GA ČR č. 404/09/1054 a v rámci výzkumného záměru Archeologického ústavu AV ČR Brno č. Z80010507. Realizace záchraného výzkumu a zpracování jeho výsledků by se nemohlo uskutečnit bez přínosné spolupráce dalších členů výzkumného týmu. Zvláště proto autoři tohoto příspěvku děkují výzkumnému technikovi Miroslavu

Obr. 7. Pasohlávky. Modelace terénního reliéfu záchranného výzkumu roku 2008, pohled z jihovýchodu.

Abb. 7. Pasohlávky. Modell des Terrainreliefs der Trasse der Rettungsgrabung im Jahr 2008, Blick von Südosten.

Obr. 8. Pasohlávky. Objekty, zachycené na úrovni povrchu podloží v trati „U vodárny“.

Abb. 8. Pasohlávky. Beispiel der auf dem obersten Niveau des geologischen Untergrundes dokumentierten Objekte.

Obr. 9. Pasohlávky. Trasa záchranného výzkumu roku 2008 s vyznačením objektů z eneolitu.

Abb. 9. Pasohlávky. Trasse der Rettungsgrabung im Jahr 2008 mit die Zeichnung der Äneolitische Objekte.

Lukášovi a dokumentátorce Pavle Růžičkové, autorce fotografické dokumentace.

Prozkoumaná trasa budoucí dopravní infrastruktury se dotkla dvou katastrálních území spadajících pod obec Pasohlávky (k. ú. Pasohlávky a k. ú. Mušov). Trasa začínala bezprostředně na východním okraji intravilánu obce Pa-

sohlávky, kde plynule navazuje na komunikaci vedoucí od státní silnice ke hřbitovu (viz kapitola Doba římská). Od tohoto místa vede více méně přímou linií k jihovýchodu v délce cca 1150 m, kde dosahuje nejvyšší polohy. Zhruba ve středu prozkoumané trasy se nachází rozšířená plocha pro budoucí kruhový objezd, od níž trasa pokračuje v délce cca 1025 m směrem k severovýchodu. Podoba terénního reliéfu před zahájením výzkumu se v západním a východním úseku trasy lišila. Na západní straně je od okraje intravilánu obce trasa rovinatá, od poloviny pozvolně se zvedá až k nejvyššímu bodu před budoucím kruhovým objezdem. Východní úsek trasy, která ve své nejvýhodnější části dosáhla prostoru svahu pod známou lokalitou z doby římské Hradisko, je terén mnohem více vlnitý (obr. 7). Nadmořská výška povrchu terénu před zahájením mechanizovaných skrývek se na stavbu dotčené ploše pohybovala zhruba v rozmezí cca 178,00 m n. m. na východním okraji intravilánu obce, nejvyšší bod před kruhovým objezdem ve středu trasy se nacházel ve výšce ca 188,00 m n. m. Ve východní části se terén vlní mezi krajními hodnotami cca 176,00 m n. m. až cca 184,00 m n. m.

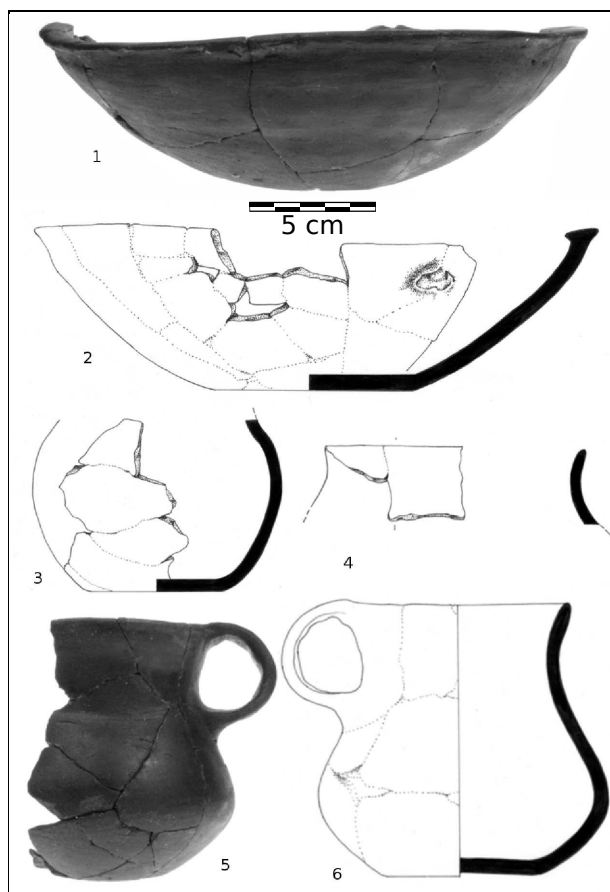
Stav terénu před zahájením skrývek byl ovlivněn intenzivním zemědělským využíváním. Částečně se zde v nedávné době nacházely broskvové sady, část trasy vedla přes zemědělsky obdělávaná pole. Geologické podloží je v dotčeném prostoru dvojího druhu: střídají se v něm souvislé plochy nesoudržných štěrkopísků doprovázených jemnými písky, resp. plochy neogenních jíílů. Tato skladba je obecně typickou geologickou stavbou v celém Dyjsko-svrateckém úvalu. Na geologické podloží dosedala místy nepatrná, místy až 0,8 m mocná šedohnědá pevná hlína, která vykazovala znaky kulturní vrstvy (koncentrace nálezů, přítomnost objektů). Nad ní, resp. v místech, kde chyběla přímo nad geologickým podložím, se nacházela cca 0,5–0,7 m široká černohnědá ornice. Ve východním úseku trasy byla tato skladba doplněna o ještě místy velmi mohutnou vrstvou navážené hlíny pod ornici, která je patrně pozůstatkem přemístění velkého objemu hnědočerné hlíněné masy z doby výstavby vodních nádrží.

Na celé ploše záchranného výzkumu byla pod archeologickým dozorem strojovou mechanizací odstraněna ornice. Následně byla od úrovně dna ornice celá stavba dotčená trasa skrývána strojovou mechanizací typu UDS s hladkou lžící. Prováděla se při tom systematická prospekce odstraňovaných uloženin formou průběžného vizuálního a detektorového průzkumu. Plošný výzkum byl realizován u všech uloženin a výkopů, které bylo za daných podmínek dochování archeologických objektů možné rozlišit, ať již na úrovni kulturní vrstvy nebo na povrchu geologického podloží (obr. 8). Jejich odkryv probíhal standardní metodou ručního kopání a následně dokumentace (ovšem místy značně nesoudržné geologické podloží nebo vyšší hladina spodní vody některé postupy archeologické práce významně determinovaly). V terénu probíhala primární dokumentace kolmým snímkováním (zhotovení digitálních ortofotografií z fotografické věže a zaměření lícovacích bodů totální stanicí). To bylo u všech objektů doprovázeno též ručním dokumentačním snímkováním a zaměřením všech podstatných terénních znaků a movitých nálezů v absolutních souřadni-

cích. Kolmé digitální snímkování se provádělo na všech významných a pro digitální rekonstrukci objektů potřebných niveletách. Tato metoda byla u mimořádně významných objektů doplněna klasickou kresebnou dokumentací v měřítku 1:20. Všechny samostatné, v absolutních souřadnicích zaměřené terénní jevy byly následně zpracovány v softwarovém prostředí ArcGIS.

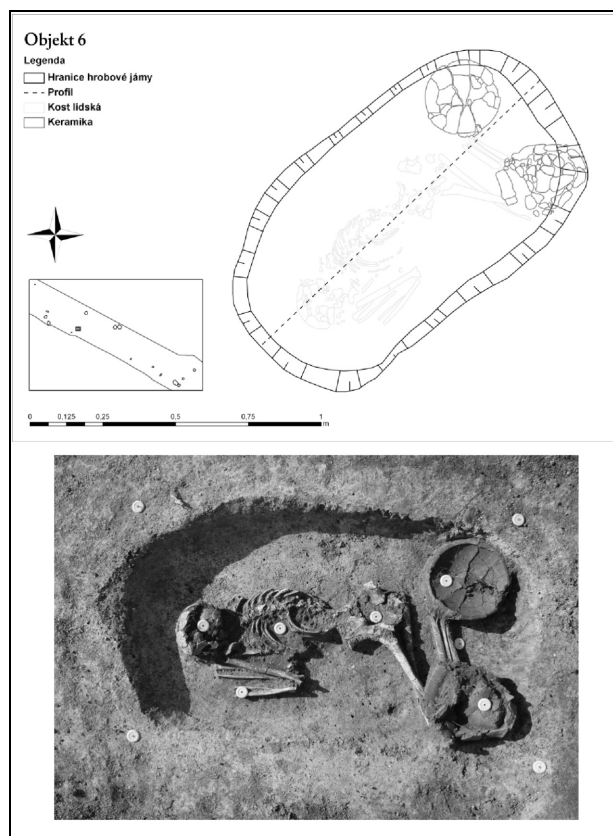
Při záchranném výzkumu byly zachyceny nálezové situace z neolitu, eneolitu, doby bronzové a doby římské (viz kap. Neolit, Doba bronzová, Doba římská). Celkově bylo zdokumentováno 229 samostatně evidovaných terénních jevů, v převažující míře interpretovatelných jako objekty sídlištního charakteru. Z období eneolitu byly odkryty celkem čtyři objekty, z nichž tři můžeme přiřadit ke kultuře zvoncovitých pohárů (obr. 9). Objekty K6, K7 a K9 se nacházely zhruba uprostřed prozkoumané trasy, na katastrálním území Mušova, v trati „Za Tuchnou“. Objekt K169 byl objeven na katastrálním území Pasohlávek, na okraji intravilánu obce v trati „U Vodárny“.

Objekt K6 představuje kostrový hrob (K 6), který se na světle hnědém písčitém podloží vyrýsoval jako obdélník se zaoblenými rohy tmavě hnědé barvy o největších rozměrech 1,32 m délky a 0,75 m šířky (obr. 10). Stěny hrobové jámy s písčitohlinitou výplní byly zahloubeny maximálně 33 cm pod úroveň podloží. Kostra dospělého jedince ležela ve skrčené poloze na pravém boku s orientací přibližně sever–jih a s hlavou obrácenou k jihu. Obličejová část lebky směřovala k východu. Horní končetiny byly složeny na hrudi s dlaněmi u obličejce. Způsob uložení kostry na pravém boku i její orientace odpo-

Obr. 11. Pasohlávky. Keramické nádoby z hrobu K6.

Abb. 11. Pasohlávky. Keramische Beigabe aus dem Grab K6.

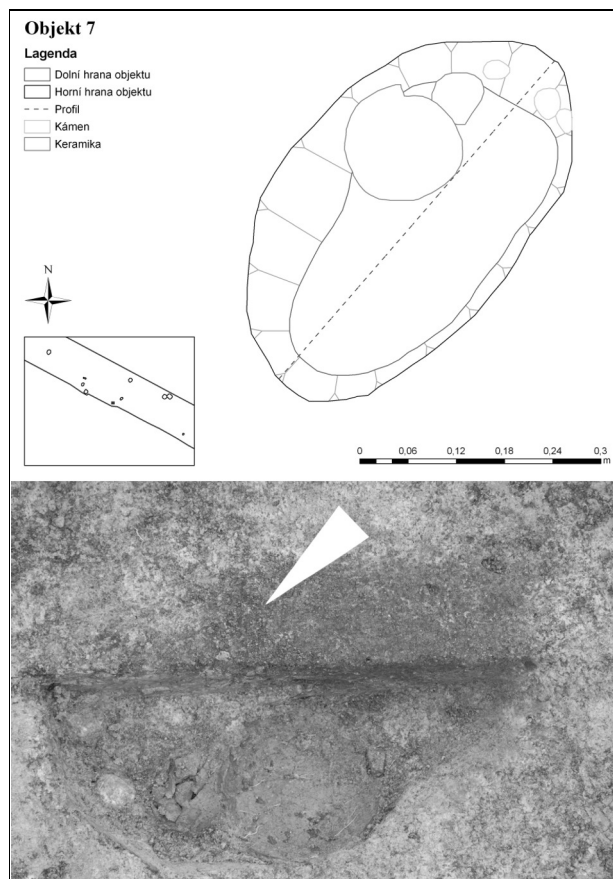
Obr. 10. Pasohlávky. Objekt K6.

Abb. 10. Pasohlávky. Objekt K6.

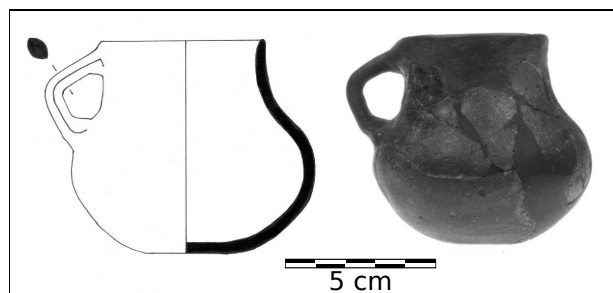
vídají podle běžných zvyklostí kultury se zvoncovitými poháry pohřbu ženského jedince (Havel 1978, 100–102, 108). Součástí hrobové výbavy bylo pět keramických nádob, které byly uloženy v severní části hrobu v blízkosti dolních končetin. Na drobných kůstkách chodidel ležela mísa s charakteristickým profilem okraje ve tvaru písmene T (obr. 11:1, 2). Nad koleny pohřbeného jedince se nacházela větší hrncovitá nádoba, v níž byly uloženy další tři drobnější nádobky (obr. 11).

Dalším objektem, nalezeným v bezprostřední blízkosti hrobu K6, byla 15 cm mělká mísovitá jáma oválného půdorysu, objekt K7 (obr. 12). Na dno jámy o největších rozměrech 53 cm délky a 30 cm šířky byla vložena mísa s okrajem ve tvaru písmene T a drobný džbánec s uchem (obr. 13). Umístění dvou celých nádob do nevelké jámy by mohlo ukazovat na žárový pohřeb, který je na nekropolích kultury se zvoncovitými poháry zastoupen asi v 20% všech hrobů (Turek 2008, 158). V tomto případě se však nenalezly žádné pozůstatky kremace.

Nedaleko od objektů K6 a K7 byl odkryt objekt K9. Představuje jámu obdélníkovitého půdorysu se zaoblenými rohy o největších rozměrech 1,29 m délky a 0,53 m šířky, která byla orientovaná ve směru východ–západ (obr. 14). Rovné dno jámy se nacházelo v hloubce 29 cm pod úrovní povrchu podloží. Po vybrání tmavě hnědé hlinopísčité výplně byla na středové linii, blíže k západnímu okraji jámy, nalezena miniaturní nádobka zdobená rytým vzorem, umístěným v horizontálním pásmu na výduti mezi dvěma drobnými ušičkami (obr. 15). Zbylá část

Obr. 12. Pasohlávky. Objekt K7.
Abb. 12. Pasohlávky. Objekt K7.

Obr. 13. Pasohlávky. Keramika z objektu K7.
Abb. 13. Pasohlávky. Keramik aus dem Objekt K7.

jámy zůstala prázdná, bez jakýchkoliv nálezů. I když tvar tohoto objektu odpovídá hrobové jámě, nebyly zde nalezeny žádné kosterní pozůstatky. V tomto případě by se tedy mohlo jednat o symbolický pohřeb (tzv. kenotaf). Možná je však i varianta, že se kosterní pozůstatky, původně vložené do hrobu, již do současnosti nedochovaly. Profilace nalezené nádoby má typický mlado- až pozdně eneolitický ráz. Pro neobvyklou výzdobu, tvořenou svazky rýh, nebyla prozatím nalezena bližší analogie a její přesné kulturní zařazení tak zůstává nedořešeno.

Dva střepy z nádob kultury se zvoncovitými poháry obsahovala také výplň okrouhlé kúlové jámy K169 o průměru 30cm a hloubce 19, zdokumentované již na k. ú. Pasohlávky v trati „U Vodárny“ (obr. 16).

Na rozdíl od předcházejících eneolitických kultur jsou stopy osídlení kultury zvoncovitých pohárů v oblasti pod Pavlovskými vrchy velmi časté (viz Peška, Rakov-

ský 1990). K roku 2002 bylo registrováno celkem 22 lokalit, z nichž třetinu představují pohřebiště (Šebela 2002a, 123). Přímo v bývalém katastru zaniklé obce Mušova je známo několik lokalit s výskytem keramiky KZP, vždy se však jednalo o ojedinělé sídlištní nálezy (tratě: „U Sv. Jana“, „Mezi mlýnem a štěrkovnou“, „U Betléma“, „Neurissen II“ – Šebela 2002b, 139–141).

Balázs Komoróczy, Soňa Klanicová,
Lubomír Šebela, Marek Vlach

Literatura

Havel, J. 1978: Pohřební ritus kultury zvoncovitých pohárů v Čechách a na Moravě. In: *Varia Archaeologica I (Praehistorica 7)*, 91–117. Praha.

Peška, J., Rakovský, I. 1990: *Břeclavsko v pozdní době kamenné*. Mikulov.

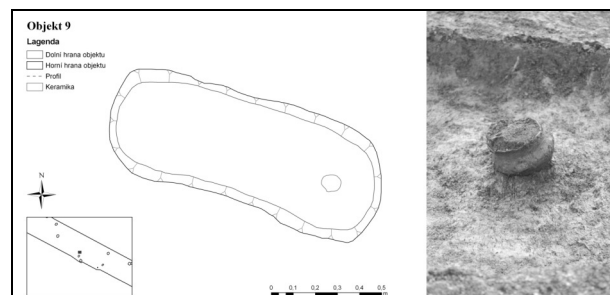
Šebela, L. 2002a: Vývoj eneolitického osídlení pod Pavlovskými vrchy. In: S. Stuchlík (ed.): *Oblast Vodního díla Nové mlýny od pravěku do středověku*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 20, 113–132.

Šebela, L. 2002b: Soupis nalezišť z eneolitu. In: S. Stuchlík (ed.): *Oblast Vodního díla Nové mlýny od pravěku do středověku*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 20, 135–147.

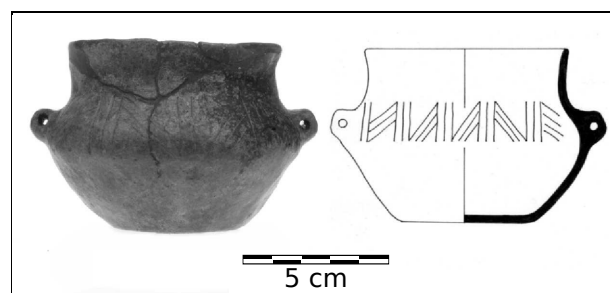
Turek, J. 2008: Kultura zvoncovitých pohárů. In: E. Neústupný (ed.): *Archeologie pravěkých Čech/4*, 147–169. Praha: ArÚ AV ČR.

Resumé

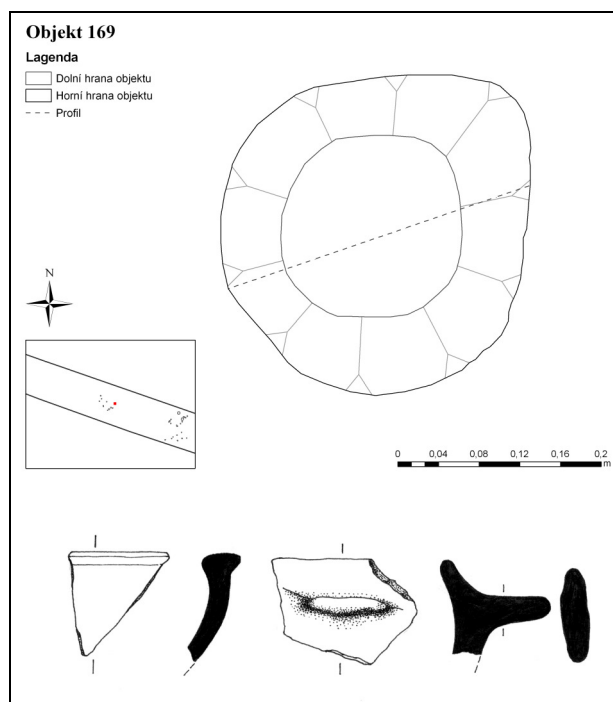
Pasohlávky (Kataster Pasohlávky, Kataster Mušov, Bez. Břeclav), „U Vodárny, Za Tuchnou“. Während der Rettungsgrabung des Archäologischen Instituts der Akademie der Wissenschaften CR Brno im Jahr 2008 wurde die etwa 2,2 km lange Trasse einer künftigen Strasse untersucht. es wurden dabei u.a. vier Befunde aus

Obr. 14. Pasohlávky. Objekt K9.
Abb. 14. Pasohlávky. Objekt K9.

Obr. 15. Pasohlávky. Nádoba z objektu K9.
Abb. 15. Pasohlávky. Keramik aus dem Objekt K9.

Obr. 16. Pasohlávky. Objekt K169 s keramikou.
Abb. 16. Pasohlávky. Objekt K169 s keramikou.

dem Spätäneolithikum gefunden. Drei Befunde von ihnen gehören zur Glockenbecherkultur (Objekte K6, K7 und K169). Unter ihnen ist ein Skelettgrab vertreten (K6), in dem wurden vier Gefäße als Beigaben niedergelegt. Die bestatete Frau (sie lag auf der rechten Seite mit einer Orientierung von Süd-Nord) lag in Hocklage. Die Besiedlung durch Träger der GBK in der Gegend unterhalb der Pollauer Gebirge ist sehr intensiv, insgesamt sind hier 22 Fundstellen zu verzeichnen.

PRAVČICE (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Losky“ – Pravčice 2. KKK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Během záchranných prací na archeologickém výzkumu na stavbě silnice R 49 Hulín–Fryšták pracovníci AC Olomouc prozkoumali 89 sídlištních objektů a větší část z vytyčených 70 čtverců, ve kterých byl objeven početný soubor nálezů většinou z období popelnicových polí (podrobněji viz kapitola Doba bronzová).

Mezi těmito objekty byla prozkoumána také sídlištní jáma, ve které se podařilo najít téměř celou nádobu kultury kulovitých amfor.

Pavčina Kalábková, Jaroslav Peška, Arkadiusz Tajer

Resumé

Pravčice (Bez. Kroměříž). Kugelamphorenkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

ROUSÍNŮV (OKR. VYŠKOV)

Rousínov – Autobusový terminál. Eneolit. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při budování nového autobusového terminálu v Rousínově bylo zachyceno při jihovýchodním okraji historického jádra města na levém břehu Habrovanského potoka, nedaleko jeho soutoku s Rakovcem v nadmořské výšce 234–238 m polykulturní sídliště. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-41-24, se nachází mezi body 151:073, 144:079, 137:089, 138:090, 146:080, 15:085, 157:080 mm od Z:J s.č.

Mezi převážně latenským osídlením se nacházelo i pět sídlištních objektů (zásobní i běžné sídlištní jámy) rámcově datovaných do eneolitu. Obsahovaly běžný sídlištní inventář: keramiku, malakofaunu, mazanici, kameny, zvířecí kosti a parohy.

Klára Rybářová

Resumé

Rousínov (Bez. Vyškov). Busterminal. Äneolithikum. Siedlung. Rettungsgrabung.

ROUSÍNŮV (K. Ú. ROUSÍNOVEC, OKR. VYŠKOV)

„Přední lány“ – KNP. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalita se nachází v katastru Rousínova v místní části Rousínovec v poloze Přední lány, na svahu severního výběžku Litenčické pahorkatiny pod vrcholem Urban (360 m). Dotčené pozemky leží u dálnice D1 – EXIT 216 – Rousínov v sousedství areálu firmy HET. Plocha výzkumu je na ZM ČR 1: 10 000 na listu číslo 24-43-04 ohraničena body A: 111 mm od Z s.č., 334 mm od J s.č.; B: 125 mm od Z s.č., 336 mm od J s.č.; C: 111 mm od Z s.č., 343 mm od J s.č.; D: 125 mm od Z s.č., 346 mm od J s.č.

Zkoumaná plocha se rozkládá v nadmořské výšce 260–266 m na svahu obráceném k SSZ. Ve vzdálenosti cca 400 m směrem východním protéká bezejmenný levostranný přítok Rakovce. Potok Rakovec je vzdálen přibližně 600 m severozápadně.

Podloží bylo na celé ploše výzkumu tvořeno žlutou sprašovou návějí se šterkopískovými oky. Ve spraši byly nahodile rozptýleny velké vápencové bloky i menší kameny.

Lokalita byla již v minulosti několikrát zkoumána. Poprvé v letech 1985–1986 v době výstavby dálnice D1. V místech mimoúrovňové křižovatky – dnešního EXITU 216 – prozkoumal ArÚ Brno část sídliště kultury nálevkovitých pohárů a kostrové hroby z pozdní doby kamenné (KŠK a KZP). V roce 2006 bylo při stavbě logistického centra HET zjištěno pokračování sídliště kultury nálevkovitých pohárů. Navíc bylo odkryto i sídliště kultury jordanovské – většinou se jednalo o zásobní jámy, ale byl nalezen a prozkoumán i unikátní kompletní půdorys žlabového domu.

Během výzkumu v roce 2009 bylo na ploše staveniště odkryto 22 sídlištních objektů patřících sídlišti KNP. Jednalo se o pokračování v minulosti zkoumané osady a současně o její severní okraj. Většinu zahluobených objektů tvořily vakovité zásobnice a větší patrně stavební jámy. V jamách bylo nalezeno velké množství keramiky – někdy i kompletní tvary – kamenných nástrojů a zvířecích kostí.

Blanka Mikulková

Resumé

Rousínov-Rousínovec (Bez. Vyškov). „Přední lány“. Äneolithikum. Trichterbecherkultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

SUCHÉ LAZCE (OKR. OPAVA)

„Na Panském“. KKA. Sídlíště. Záchranný výzkum.

V září 2009 bylo v souvislosti s výstavbou kanalizace v polní trati „Na Panském“ na severním okraji k. ú. Suché Lazce narušeno několik objektů kultury kulovitých amfor (viz. kap. Neolit).

Tereza Krasnokutská

Resumé

Suché Lazce (Bez. Opava), „Na Panském“. Kugelamphoren Kultur. Siedlung. Rettungsgrabung.

SUCHOHRDLY (OKR. ZNOJMO)

„Starý Zámek“. Výšinná poloha. Zjišťovací výzkum. Eneolit, epilengyel, radiokarbonová data, transformační procesy.

V roce 2009 byl dokončen zjišťovací výzkum výšinné opevněné lokality „Starý Zámek“ u Suchohrdel. Tento zjišťovací výzkum a jeho následné zpracování jsou součástí projektové části výzkumného záměru MSM0021622427 Ústavu archeologie a muzeologie FF MU, která se věnuje hlubšímu poznání mikreregionu říčky Únanovky v zázemí dlouhodobého výzkumu v Těšeticích–Kyjovicích. Zjišťovacím výzkumem byla prozkoumána plocha o rozloze 125 m² v pásu čtverců orientovaných kolmo k dochovaným pozůstatkům hradby.

Během sezony 2009 byl dokončen výzkum řezu tělesem hradby a jeho destrukcí. V tělese hradby je viditelná pozice základů hradby a její rozval. Datování samotné fortifikace je ještě otázkou dalšího rozboru, na základě stratigrafie se ale zdá, že je posteneolitická. Také radiokarbonové datum získané ze vzorku uhlíku (vzorek 671) odebraného přímo ze základu hradby je velmi mladé 2780 ±20 BP po kalibraci 1000–892 př. n. l., spadá tedy na samotný počátek pozdní doby bronzové. Tato datace hradby by odpovídala původním závěrům výzkumu ze 60. let., a to i přesto, že tomu žádný datovatelný keramický materiál nenasvědčuje.

Žlábek s výraznou výplní uhlíků, který byl zachycen již v loňském roce v odkryté části plochy, který probíhá soustředně ke kamenné hradbě, mohl také sledovat původní hranu návrší. Z výplně žlábků nepocházely žádné artefakty, všechny dosud určené vzorky uhlíků náleží dubu (určení P. Kočár). Nekalibrované radiokarbonové datum z jednoho z odebraných vzorků má hodnotu 5150 ±30 BP (vzorek 328), po kalibraci 4001–3936 př. n. l., kdy můžeme uvažovat o datování do epilengyelu. Nálezy, které můžeme zařadit do tohoto období, se ve vrstvách našly.

Během výzkumu bylo získáno přibližně 18 tisíc keramických fragmentů, jejichž průměrná hmotnost zlomku (v rámci celého výzkumu) dosahuje 5 g. Takto nízká hmotnost zlomku je ve srovnání s běžným výzkumem sídlištních lokalit skutečně velmi nízká. Je dokonce nižší než průměrná hmotnost zlomků intruzí, která na polykulturním sídlišti v Roztokách dosahuje 9,8 g (Rulf 1997, 452, tab. 14). Tato skutečnost je sice částečně ovlivněna precizní metodikou výzkumu (veškeré výplně byly přesívány), ale i tak je zřejmé, že se v případě získaného materiálu jedná o velmi fragmentární soubory, následně přemístěné, které mají charakter terciárního odpadu. Tato skutečnost se bohužel týká všech kontextů charakteru vrstev. Vedle zlomků běžné keramické produkce byly získány i zlomky přeslenů, koleček a naběraček, broušená a štípaná industrie. Počty osteologického materiálu a nálezy mazanice jsou velmi sporné a dochovalost je velmi nízká. Bylo odebráno více než 800 vzorků (uhlíků, půdních vzorků a kamenné suroviny).

Kromě výzkumu hlavní plochy v prostoru valu byla zkušebně provedena i drobná sondáž o rozměrech 1×2 m na centrální plošině opevněné polohy, ve které však byly zjištěny pouze dvě vrstvy se smíšeným, ale velmi početným, materiálem.

Z celého výzkumu je z eneolitických kultur doložena přítomnost epilengyelu, bolerázského stupně a nejednoznačná je přítomnost materiálu jevišovické kultury.

Klára Šabatová

Literatura

Rulf, J. 1997: Intruze keramiky. Příspěvek ke kritice pramenů. *Archeologické rozhledy* 49, 439–461.

Resumé

Suchohrdly, Bez. Znojmo. Burgwall. Probegrabung. Eneolithikum, Epilengyel. ¹⁴C–Daten. Transformationsprozesse.

Im Jahr 2009 wurde die Probegrabung der Burgwallanlage „Starý Zámek“ bei Suchohrdly beendet. Die Gesamtlage 125 m² wurde ausgegraben. Ein Schnitt durch einen Steinwall und seiner Destruktion ersichtete eine Wallbasis, die sich stratigraphisch jünger als Eneolithikum zeigt. Auch die ¹⁴C–Daten, die von Wallbasis kommt ist jung, 1000–892 v. Chr. nach der Kalibration. Diese Datierung entspricht den vormaligen Schlussfolgerungen der Ausgrabung von 60. Jahren, doch an den ergreifenden datierbaren Funden bei neuer Ausgrabung hat sich nicht erweisen.

Ein Gräbchen des urzeitlichen Alters mit Kohlenstoffe in der Füllung läuft parallel zum Kannte des Hanges.

Eine ^{14}C -Daten vom Epilengyel 4001–3936 v. Chr. nach der Kalibration kommt von Ausfüllung, die ohne allen Funden ist.

Die fragmentarisierte Keramik hat ein sehr niedriges durchschnittliches Gewicht eines keramischen Fragmentes (um 0,5 g). Das zeigt, dass die Keramik durch die komplizierten Transformationsprozesse in den Schichten kommt.

Keramisch ist von der Ausgrabung Epilengyel, die Boleráz Stufe und noch nicht eindeutig auch Jevišovice Kultur nachgewiesen.

ŠLAPANICE (K. Ú. ŠLAPANICE U BRNA, OKR. BRNO-VEKOV)

„Brněnská pole“. KŠK. Hroby. Záchraný výzkum.

V roce 2009 byl proveden plošný odkryv ornice pro SO 113 až 114 (viz kap. Středověk a novověk) Na této ploše se nalézal hrob KŠK (H 25) o rozměrech $2,6 \times 2,4 \times 1,1$ m. Kromě dosud nerekonstruovaných pěti až šesti kusů keramických nádob byla součástí výbavy i čepel měděného nože. Z lidského skeletu se dochovaly pouze silně dislokované dlouhé kosti dolních končetin. Pozoruhodné byly výrazné oválné zahloubeniny v rozích hrobové jámy, související patrně s vnitřní úpravou hrobové jámy. Pro účely předstihového archeologického výzkumu byla skryta ještě další obdobně velká plocha pod SO 201 a 202, na níž se nacházely další dvě hrobové jámy. V jedné z nich (H 37) se dochovaly pouze ojedinělé drobné zlomky keramiky, ve druhé (H 38) se střepy několika keramických nádob koncentrovaly v JZ rohu a podél J stěny. Přepálené úlomky lidských kostí byly rozptýleny v zásypu téměř celé jámy, větší koncentrace se nacházela především v SZ sektoru. Ojedinělý hrob KŠK byl nalezen již v roce 2008 na příjezdové komunikaci ke staveništi (Geisler 2009).

Výsledky výzkumů z těchto dvou sezon naznačují, že v trati „Brněnská pole“ se může vyskytovat větší počet hrobů KŠK, jsou však rozptýlené, vzdálenosti mezi dosud zjištěnými se pohybují v řádech desítek až stovek metrů. Jejich odkrytí je tedy bez využití relevantních prospekčních metod spíše otázkou náhody, respektive velkoplošných odkryvů.

Martin Geisler

Literatura

Geisler, M. 2009: Šlapanice (k. ú. Šlapanice u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 50, 278, 299–300.

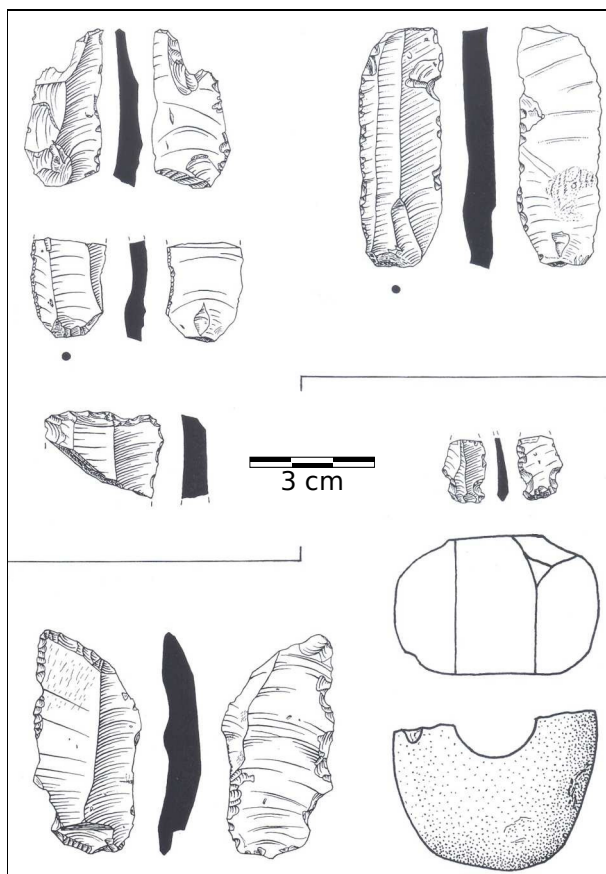
Resumé

Šlapanice (Bez. Brno-venkov), „Brněnská pole“. Schnurkeramikultur. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

ÚVALNO (OKR. BRUNTÁL)

Extravilán obce. Starší až střední eneolit. Sídliště (?). Povrchové sběry.

Povrchovými sběry v katastru obce Úvalno byly zjištěny pozůstatky pravěkého osídlení ve dvou polohách

Obr. 17. Úvalno. Kamenná industrie (výběr). Poloha B (nahore), poloha C (dole). Kresba: S. Bříza.

Abb. 17. Steinindustrie (Auswahl). Fundstelle B (oben) und C (unten), Zeichnung: S. Bříza.

(označeny na mapě v této kapitole u lokality Krnov jako polohy „B“ a „C“ – viz obr. 2).

Poloha „B“ (parc. č. 2415/1, 17, 19, 20, 85).

V této poloze byly povrchovým sběrem zajištěny drobnější, nepřilíš výrazné fragmenty keramiky (evidentně poškozene orbou), které lze rámcově zařadit do staršího až středního eneolitu. Keramiku doprovázejí nálezy kamenné štípané industrie (obr.). Sporadicky jsou zastoupeny fragmenty keramiky, které lze chronologicky zařadit do období KLPP, dále keramika stredo- až novověká.

Poloha „C“ (parc. č. 364/1, 9, 17, 23, 33–43).

Obdobné nálezy jako v poloze předchozí, ŠI doplněna fragmentem týlu sekeromlatu – štípací sekery ? (obr. 6). Dále je tu doložena i keramika stredo- až novověká.

Svatopluk Bříza, Petr Ulahel

Resumé

Úvalno (Bez. Bruntál). Ungebauter Teil der Gemeinde. Älteres u. mittlerees Äneolithikum. Siedlung (?). Oberflächensammlungen.

ZNOJMO (OKR. ZNOJMO)

Horní náměstí. Václavské náměstí. KNP. Sídliště. Záchraný výzkum.

V průběhu záchraného archeologického výzkumu na stavbě „Regenerace historického jádra města Znojma“

(viz kapitola Středověk a novověk) bylo sporadicky potvrzeno i nejstarší doposud známé zdejší osídlení ze staršího eneolitu – kultury nálevkovitých pohárů. Jedna rozsáhlejší jáma nepravidelného tvaru s množstvím zvířecích kostí byla téměř v úplnosti prozkoumána na Horním náměstí a několik zlomků eneolitické keramiky bylo nalezeno při výzkumu mladohradištního pohřebiště i na náměstí Václavském. Zde se však již žádný zahloubený sídlištní objekt prozkoumat nepodařilo.

Resumé

Znojmo (Znojmo Dist.). Centre. A salvage archaeological excavation documented an Early Eneolithic settlement from Funnel Beaker culture.

Marek Lečbých